

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ЗАОЧНОГО
НАВЧАННЯ**

ЦАРЕНКО КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ НАЯВНОСТІ І РУХУ
МЕДИКАМЕНТІВ»**

**(на матеріалах Комунального некомерційного підприємства «Сімейна
поліклініка» Чернігівської міської ради)**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Чернігів 2023

Кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі економіки, обліку і оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка»

Науковий керівник: к.е.н., доцент ПЕРЕТЯТЬКО Юлія Митрофанівна, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка»

Рецензент: заступник головного бухгалтера Комунального некомерційного підприємства «Сімейна поліклініка» Чернігівської міської ради Галка А.О.

Захист відбудеться «19» грудня 2022 р. о 9.00 год. на засіданні Екзаменаційної комісії у Національному університеті «Чернігівська політехніка»

Завідувач кафедри економіки,
обліку і оподаткування
д.е.н., професор

Ж.В. Дерій

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Наявність медикаментів є визначальною умовою надання якісних медичних послуг закладами охорони здоров'я. Ефективна організація бухгалтерського обліку медикаментів забезпечить користувачів повною та достовірною інформацією про стан надходження та витрачання медикаментів, що буде основою для планування та аналізу матеріального забезпечення лікарні. Така система дозволить вчасно виявляти прострочені та малоефективні медикаменти та упереджувати їх майбутні поставки оптимізуючи процес придбання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вирішення проблем вдосконалення обліку та аналізу медикаментів для закладів охорони здоров'я здійснили вітчизняні вчені, серед яких: О. Атамас, Ф. Бутинець, С. Голов, А. Загородній, М. Пушкар, Н. Ткаченко, та інші. Не применшуючи значення отриманих наукових результатів питання обліку та аналізу медикаментів залишається актуальним, що пов'язано із зміною методологічної основи бухгалтерського обліку та невизначених умов ведення господарської діяльності.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад і розробка рекомендацій, спрямованих на вдосконалення обліку і аналізу наявності і руху медикаментів у закладі охорони здоров'я.

Для досягнення мети в роботі поставлені завдання:

- дослідити економічну сутність медикаментів;
- визначити особливості організації обліку і аналізу медикаментів у закладі охорони здоров'я;
- надати організаційну та фінансово-економічну характеристику діяльності Комунального некомерційного підприємства «Сімейна поліклініка» Чернігівської міської ради;
- дослідити систему бухгалтерського обліку Комунального некомерційного підприємства «Сімейна поліклініка» Чернігівської міської ради та її відповідність чинній методології;
- проаналізувати склад, рух та структуру медикаментів закладу охорони здоров'я;
- розробити рекомендації із удосконалення обліково-аналітичного забезпечення медикаментів Комунального некомерційного підприємства «Сімейна поліклініка» Чернігівської міської ради.

Предмет і об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес організації обліку та аналіз медикаментів закладу охорони здоров'я.

Предметом дослідження є теоретико-методичні, організаційні та практичні аспекти організації обліку та аналізу медикаментів закладу охорони здоров'я.

Методи дослідження. Методи дослідження. При виконанні кваліфікаційної роботи було застосовані методи і прийоми наукового дослідження, серед яких: теоретичного узагальнення, групування – при дослідженні економічної сутності медикаментів; логічний, комплексний і системні підходи, аналіз, синтез – при оцінюванні рівня та динаміки основних фінансових показників діяльності закладу охорони здоров'я, організації обліку медикаментів; системний підхід – для розробки рекомендацій із удосконалення обліково-аналітичного забезпечення медикаментів.

Інформаційна і правова база дослідження. Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи є закони, положення, накази, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові акти, які регулюють організацію обліку та аналіз медикаментів, дані фінансової звітності та відомості про облікову політику досліджуваного підприємства, наукові праці вітчизняних учених тощо.

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковані тези доповіді: Царенко К.В. Особливості документального оформлення лікарських засобів у медичних закладах. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : VIII Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 25 листопада 2022 р.) : тези доповідей. – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2022. С.30-34.

Структура кваліфікаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст роботи викладено на 74 сторінці друкованого тексту. Робота містить 15 таблиць, 7 рисунків, 6 додатків. Список використаних джерел налічує 61 найменування, поданий на 8 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі розкрито актуальність теми кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, предмет і об'єкт, методи та інформаційна база дослідження, визначене практичне значення результатів дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «**Теоретичні основи організації обліку і аналізу наявності і руху медикаментів**» встановлено медикаменти регулюються Законом України «Про лікарські засоби». Медикаменти відносять до готових лікарських засобів - є доказовими та пройшли всі стадії виробництва (виготовлення), включаючи остаточне пакування. Класифікують медикаменти за багатьма ознаками. Найбільш вживана класифікація згідно Анатомо-терапевтично-хімічною класифікацією ВООЗ.

З'ясовано у бухгалтерському обліку медикаменти обліковуються як запаси та здійснюється у відповідності до Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я.

Теоретико-методичні підходи до аналізу наявності та руху медикаментів в закладах охорони здоров'я здійснюються за клініко-економічним аналізом. Виявлено, основна мета цього аналізу полягає в раціоналізації використання ресурсів та підвищенні ефективності управління медикаментами в медичних установах. Аналіз використання лікарських засобів базується на методах частотного аналізу, VEN- та ABC-аналізу.

У другому розділі «**Організація обліку і аналіз медикаментів в КНП «СП» ЧМР**» з'ясовано Комунальне некомерційне підприємство «Сімейна поліклініка» Чернігівської міської ради є закладом охорони здоров'я – є комунальним унітарним некомерційним підприємством, що надає медичну допомогу та послуги дітям віком до 18 років та іншим особам в порядку і на умовах, встановлених законодавством України та Статутом, вживає заходи з профілактики захворювань та підтримання громадського здоров'я. Поліклініка здійснює господарську некомерційну діяльність, спрямовану на досягнення соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку. Основним надходженням Закладу є оплата за договорами з НСЗУ, фінансування з місцевого бюджету та оплата за договорами із юридичними особами, благодійні внески.

Бухгалтерський облік у Закладі здійснюється бухгалтерією на чолі з головним бухгалтером. Всі працівники бухгалтерії виконують свої обов'язки у відповідності до посадових інструкцій. Використовується журнально-ордерна форма обліку з автоматизованою формою обліку. Застосовуючи програмний комплекс Debit Plus v12. Заклад має розроблену облікову політику, графік документообігу та робочий план рахунків.

Облік медикаментів у Комунальному некомерційному підприємстві "Сімейна поліклініка" Чернігівської міської ради відбувається за розподіленими матеріально-відповідальними особами та структурними підрозділами. У бухгалтерському обліку облік медикаментів здійснюється у відповідності до НП(с)БО 9 "Запаси".

У третьому розділі **«Шляхи вдосконалення організації обліку і аналізу медикаментів у КНП «СП» ЧМР»** з метою удосконалення ведення обліку медикаментів обґрунтовано здійснювати списання витрат медикаментів наступним чином: якщо медикаменти можна ідентифікувати безпосередньо із надаваною послугою, то такі медикаменти списувати на рахунок 23 "Виробництво", якщо не можна прямо віднести до собівартості, то на рахунок 91 "Загальновиробничі витрати".

З метою удосконалення обліку медикаментів отриманих як благодійна допомога в умовах воєнного стану запропоновано Акт оцінки медикаментів для визначення справедливої вартості.

Для забезпечення КНП СП ЧМР запропоновано здійснювати АВС-аналіз, який вказує на стратегічну важливість лікарських засобів в контексті їхньої вартості та впливу на загальні витрати Закладу. Встановлено, що для досліджуваної установи такими лікарськими засобами є вакцини для планових щеплень та інфекційних хвороб. Водночас запропоновані форми внутрішньої звітності для придбання лікарських засобів групи А аби уникнути значних одночасних фінансових вкладень.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційні роботі проведено теоретичне узагальнення та обґрунтування сутності та особливостей методики організації обліку та аналізу медикаментів у закладі охорони здоров'я. За результатами проведеного дослідження було сформульовано наступні висновки і пропозиції, що відповідають поставленій меті та завданням:

1. Встановлено, що сутність терміну медикаменти проявляється крізь призму нормативно-правових відносин в охороні здоров'я та визначається як будь-яка речовина або комбінація речовин (одного або декількох АФІ та допоміжних речовин), що має властивості та призначена для лікування або профілактики захворювань у людей.

2. Медикаменти класифікують за багатьма ознаками: фармако-терапевтична, за походженням, за фармакологічним ефектом, спосіб введення медикаментів, за агрегатним станом. Найбільш вживана класифікація згідно Анатомо-терапевтично-хімічною класифікацією ВООЗ.

3. У відповідності до діючої методичної бази медикаменти обліковуються як запаси та здійснюються у відповідності до Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я.

4. Теоретико-методичні підходи до аналізу наявності та руху медикаментів в закладах охорони здоров'я здійснюються за клініко-економічним аналізом. Виявлено, основна мета цього аналізу полягає в раціоналізації використання ресурсів та підвищенні ефективності управління медикаментами в медичних установах. Аналіз використання лікарських засобів базується на методі частотного аналізу, VEN- та ABC-аналізу.

5. Комунальне некомерційне підприємство «Сімейна поліклініка» Чернігівської міської ради є закладом охорони здоров'я – комунальним унітарним некомерційним підприємством, що надає медичну допомогу та послуги дітям віком до 18 років та іншим особам в порядку і на умовах, встановлених законодавством України та Статутом, вживає заходи з профілактики захворювань та підтримання громадського здоров'я. Поліклініка здійснює господарську некомерційну діяльність, спрямовану на досягнення соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку. Основним надходженням Закладу є оплата за договорами з НСЗУ, фінансування з місцевого бюджету та оплата за договорами із юридичними особами, благодійні внески.

6. При дослідженні системи бухгалтерського обліку встановлено, що у Закладі розроблений наказ про організацію бухгалтерського обліку, графік документообігу, робочий план рахунків. Бухгалтерський облік у Закладі здійснюється бухгалтерією на чолі з головним бухгалтером. Всі

працівники бухгалтерії виконують свої обов'язки у відповідності до посадових інструкцій. Використовується журнально-ордерна форма обліку з автоматизованою формою обліку. Застосовуючи програмний комплекс Debit Plus v12.

7. Облік медикаментів у Комунальному некомерційному підприємстві "Сімейна поліклініка" Чернігівської міської ради відбувається за розподіленими матеріально-відповідальними особами та структурними підрозділами. У бухгалтерському обліку облік медикаментів здійснюється у відповідності до НП(с)БО 9 "Запаси".

8. Загальні витрати на основні лікарські засоби у 2021 році становили 2871,069 тис. грн, у 2022 році - 1273,521 тис. грн. Абсолютне відхилення складає 1597,55 тис. грн. Зменшення витрат відмічається за такими лікарськими засобами: Пріорикс АМJRE 143AA: -467,64 тис. грн, Новоейт 1000МО: -932,01 тис. грн, КОРОНОВАК Вакцина для профілактики COVID-19: +33,63 тис. грн. Збільшення витрат: Вакцина COMIRNATY с.FY8211: +120,47 тис. грн, Імовакс Поліо R1G242V: +44,70 тис. грн, Еувакс В UFA 18018: +50,65 тис. грн.

9. При дослідженні відповідності методиці ведення обліку медикаментів до загальноприйнятої виявлено, що списання медикаментів відбувається одразу на собівартість послуг, оминаючи витратні рахунки за напрямками здійснення витрат. З метою удосконалення ведення обліку медикаментів обґрунтовано здійснювати списання витрат медикаментів наступним чином: якщо медикаменти можна ідентифікувати безпосередньо із надаваною послугою, то такі медикаменти списувати на рахунок 23 "Виробництво", якщо не можна прямо віднести до собівартості, то на рахунок 91 "Загальновиробничі витрати".

10. З метою удосконалення обліку медикаментів отриманих як благодійна допомога в умовах воєнного стану запропоновано Акт оцінки медикаментів для визначення справедливої вартості.

11. Для забезпечення КНП СП ЧМР запропоновано здійснювати АВС-аналіз, який вказує на стратегічну важливість лікарських засобів в контексті їхньої вартості та впливу на загальні витрати Закладу. Встановлено, що для досліджуваної установим такими лікарськими засобами є вакцини для планових щеплень та інфекційних хвороб. Водночас запропоновані форми внутрішньої звітності для придбання лікарських засобів групи А аби уникнути значних одночасних фінансових вкладень.

АНОТАЦІЯ

**Царенко К.В. «Організація обліку та аналіз наявності і руху медикаментів» (на матеріалах Комунального некомерційного підприємства «Сімейна поліклініка» Чернігівської міської ради–
Рукопис.**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Національний університет «Чернігівська політехніка». Чернігів, 2023.

Встановлено, що сутність терміну медикаменти проявляється крізь призму нормативно-правових відносин в охороні здоров'я та визначається як будь-яка речовина або комбінація речовин (одного або декількох АФІ та допоміжних речовин), що має властивості та призначена для лікування або профілактики захворювань у людей. Медикаменти класифікують за багатьма ознаками: фармако-терапевтична, за походженням, за фармакологічним ефектом, спосіб введення медикаментів, за агрегатним станом. Найбільш вживана класифікація згідно Анатомо-терапевтично-хімічною класифікацією ВООЗ.

Теоретико-методичні підходи до аналізу наявності та руху медикаментів в закладах охорони здоров'я здійснюються за клініко-економічним аналізом. Виявлено, основна мета цього аналізу полягає в раціоналізації використання ресурсів та підвищенні ефективності управління медикаментами в медичних установах. Аналіз використання лікарських засобів базується на методі частотного аналізу, VEN- та ABC-аналізу.

З метою удосконалення ведення обліку медикаментів обґрунтовано здійснювати списання витрат медикаментів наступним чином: якщо медикаменти можна ідентифікувати безпосередньо із надаваною послугою, то такі медикаменти списувати на рахунок 23 “Виробництво”, якщо не можна прямо віднести до собівартості, то на рахунок 91 “Загальновиробничі витрати”. З метою удосконалення обліку медикаментів отриманих як благодійна допомога в умовах воєнного стану запропоновано Акт оцінки медикаментів для визначення справедливої вартості.

Ключові слова: *медикаменти, облік, VEN-аналіз, ABC-аналіз*